

Empirisk värdeforskning: undersökningar av vilka värderingar folk faktiskt har eller vilka normer som faktiskt råder (i ett visst samhälle, kultur, tidsepok el. liknande). Sådan forskning bedrivs inom t.ex. antropologi, sociologi, historia, samhällsvetenskap etc. Den empiriska värdeforskningen är inte en del av filosofin men resultat från sådan forskning kan vara av stort filosofiskt intresse

Värdefilosofi: studerar normer, värden och värderingar ur ett filosofiskt perspektiv

Värdefilosofin kan delas upp i

- **Värdeteori:** handlar om vad normer, värden och värderingar (samt de värdeomdömen eller värdeutsagor med vars hjälp vi uttrycker värderingar) är, men tar inte ställning i värdefrågor
- **Normativ värdefilosofi:** tar ställning i normativa/värderingsmässiga frågor - vad som är värdefullt, hur man bör leva, osv.

Moralfilosofin är en del av värdefilosofin och har både värdeteoretiska och normativa delar

- Moralfilosofins värdeteoretiska del kallas för **meta-etik**
- Moralfilosofins normativa delar kallas **normativ etik teori** och **tillämpad etik**

(Andra delar av värdefilosofin är t.ex. estetiken och den politiska filosofin. Dessa filosofiska discipliner har likt moralfilosofin också både värdeteoretiska och normativa inslag)

Inom värdeteorin så intresserar man sig för normer, värden och värderingar av alla slag, dvs. inte enbart moraliska utan även estetiska, politiska, vetenskapliga etc.

Värdeteorin kan delas upp i

- **Värdesemantik:** (värdeteorins *språkfilosofiska* del); undersöker vad värdeord och värdeuttryck betyder (deras språkliga mening), vilken typ av mentala tillstånd som våra värdeomdömen ger uttryck för samt värdespråkets funktion
- **Värdeontologi:** (värdeteorins *metafysiska* del); undersöker det som våra värdeomdömen handlar om, hur verkligheten måste vara beskaffad för att ett värdeomdöme skall vara sant, huruvida det finns fakta på värdeområdet
- **Värdeepistemologi:** (värdeteorins *kunskapsteoretiska* del); undersöker om och i vilken utsträckning vi kan sägas ha kunskap i värdefrågor och hur (dvs. med hjälp av vilken kunskapsförmåga) vi kan nå kunskap på värdeområdet

Även vissa *logiska* och *psykologiska* teser diskuterar inom värdeteorin

Värdesemantik

Objektivism

Naturalism

Emotivism/Preskriptivism

Värdeontologi

Realism

Idealism

Nihilism

Värdeepistemologi

Kognitivism

Skepticism

Det är viktigt att notera att det inte finns någon enkel korrelation mellan ståndpunkter på olika områden

De värdesemantiska teorierna kan delas upp i två familjer

- **Kognitivistiska teorier:** Att ha en värdering är att *tro* att saker och ting är på ett visst sätt värdemässigt; värderingar är *troföreställningar*. Att yttra en värdesats är att göra ett *påstående* - värdesatser är *påståendesatser*, de fungerar *beskrivande*. Kognitivism kallas också deskriptivism. Naturalismen och objektivismen är kognitivistiska teorier
- **Icke-kognitivistiska teorier:** Att ha en värdering är att *gilla* eller *ogilla* något; värderingar är *inställningar*, *känslor* el. *attityder*. Att yttra en värdesats är att *uttrycka* sin inställning, känsla, attityd eller att *rikta en uppmaning*. Värdesatser används för att uttrycka inställningar, känslor, attityder eller för att rikta uppmaningar. Icke-kognitivism kallas ibland för expressivism. Emotivismen och preskriptivismen är icke-kognitivistiska teorier

Tre värdeontologiska teorier

- **Värde realism:** värdeegenskaper och värdefakta existerar och kan göra värdeomdömen (objektivt) *sanna*
- **Värdeidealism:** värdeegenskaper och värdefakta har en sorts existens som på något sätt är *beroende av oss*. Värdeomdömen kan vara "sanna" i ngn mening men det är då inte fråga om någon *objektiv* sanning
- **Värdenihilism:** Det finns inga värdeegenskaper och inga värdefakta. Inga värdeomdömen är sanna (varken i objektiv eller i idealistisk mening)

Nihilism på det ontologiska planet leder till skepticism på det epistemologiska planet (men det kan även finnas andra anledningar till skepticism)

Värdeskepticism: Man kan inte ha kunskap i värdefrågor

Uppfattningen att man *kan* ha kunskap i värdefrågor kallar Bergström för 'kognitivism' (observera att detta inte är det samma som kognitivismen ovan!)